

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Minister van Financiën

**Directoraat-Generaal
Samenleving en Covid-19**
Directie Strategie en KennisTurfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rjksoverheid.nl**Contactversoon**
5.1.2e**Datum**
3 december 2020**Projectnaam**
Voorbereid de crisis door**Ons kenmerk**
volgt

nota

Onderwerp: aanpak "Voorbereid de crisis door"

Aanleiding

Het lange termijn-team 2 "voorbereid de crisis door" heeft als opdracht het mitigeren van de gevolgen van de Covid-19-crisis voor de samenleving en de economie. Vanuit het kabinet bent u sponsor van dit team. Op basis van het gesprek met u op 16 november hebben we het plan van aanpak uitgewerkt en voorgelegd aan de Ambtelijke Commissie Covid-19 (ACC-19). Inmiddels is dit plan besproken met de minister van VWS. Hij benadrukt dat hij verantwoordelijk is voor het vaccin- en testbeleid; het is niet de bedoeling om via deze opdracht dat beleid te gaan herformuleren. De minister van VWS wil focus op de sociale en economische gevolgen.

Advies

We adviseren u dat het team "voorbereid de crisis door" het volgende gaat doen de komende tijd:

- Opstellen van een beschrijving van de effecten van de Coronacrisis op samenleving, economie en gezondheid en formuleren van lessen voor de toekomst. Dit doen we op basis van beschikbare rapporten. Indien mogelijk stellen we een vernieuwd referentiekader op.
- VWS ontwikkelt scenario's voor het test- en vaccinbeleid dat in 2021 door VWS vorm zal krijgen. Elk scenario heeft een bepaalde bewegingsruimte. Vanuit het programma-DG werken we met departementen denkbare varianten uit hoe de beperkte bewegingsruimte verdeeld zou kunnen worden, redenerend vanuit samenleving en economie. Dit alles moet toewerken naar een perspectief/verwachtingenmanagement en moet besluitvorming over aanpalend beleid, zoals het invullen van de bewegingsruimte en afbouw van financiële steunmaatregelen voorbereiden.
- In beeld brengen van welke groepen en sectoren met verdere doorloop van maatregelen naar verwachting kwetsbaar(der) worden en welke maatschappelijke en economische effecten we op langere termijn kunnen verwachten. Op basis van deze beelden doen we aanbevelingen voor eventueel flankerend beleid en acties vanuit de samenleving om verdere tweedelingen te

verzachten.

Gevraagd besluit

- Als u akkoord bent met dit advies, zullen we het plan van aanpak volgens deze lijn uitwerken en aan u en de minister van VWS voorleggen. Daarna kan het voor besluitvorming naar de MCC-19. Ondertussen zijn we ermee aan de slag.
- Als u met voorgestelde lijn niet akkoord bent, adviseren we u met de minister van VWS in gesprek te gaan.

Toelichting

Opdracht

- De MCC-19 heeft in oktober de opdracht voor het lange termijn-team 2 "voorbereid de crisis door" vastgesteld. De opdracht omvat het mitigeren van de gevolgen van de Covid-19-crisis (door de maatregelen die genomen worden om het virus onder controle te krijgen) voor de samenleving en de economie. We brengen in kaart wat deze gevolgen zijn en doen voorstellen voor flankerend beleid. Het gaat niet over het beoordelen van de maatregelen ter bestrijding van het virus.
- De opdracht geeft als werkzaamheden aan: ontwikkelen van concrete scenario's met handelingsperspectieven ten behoeve van de acute fase, doorontwikkelen van een referentiekader, doordenken van acties dat mensen elkaar door de crisis helpen en ontwikkelen flankerend beleid in het kader van verdere tweedeling.
- Het risico op dubbelingen met lopende werkzaamheden moet worden voorkomen, zoals besproken in de MCC-19.

Gesprek met u

Na gesprek met u op 16 november hebben we het plan van aanpak voor het team uitgewerkt en voorgelegd aan de ACC-19. In dit plan volgen we de drie lijnen zoals door u benoemd:

1. Inventariseer de kosten en baten gedurende de Coronacrisis, plaats die in perspectief en bepaal welke lessen we hieruit trekken voor de toekomst. Mede op basis hiervan wordt indien mogelijk een vernieuwd referentiekader opgesteld.
2. Bepaal welke condities nodig zijn om de samenleving en de economie zoveel mogelijk te ontzien, en hoe dat kan bijdragen aan een wenkend perspectief zonder verdere maatregelen.
3. Als er dan toch maatregelen nodig zijn welk type maatregelen zijn dan denkbaar, en zet die af op impact op virusverspreiding vs. op samenleving en economie. Het doel is om maatregelen in beeld te krijgen met grote impact op inperking van virusverspreiding en weinig impact op samenleving en economie. Indien er noodzaak is voor flankerend beleid (vanwege impact op samenleving en economie), doen we daar voorstellen voor.

Gesprek met minister van VWS

- De minister van VWS is voorstander van het maken van scenario's. Beleid rond vaccinatie, testen etc. kan als input/gegeven hiervoor worden beschouwd. Het beleid hierover wordt door VWS gemaakt. Hij benadrukte dat het niet de bedoeling is om via deze opdracht dat beleid te gaan herformuleren. De minister van VWS gaf aan dat dubbelwerk moet worden voorkomen.
- Het team zou zich volgens hem vooral moeten richten op sociale en economische gevolgen. Het aanscherpen van het referentiekader vond hij dan ook goed. Het zou de discussie in het kabinet over impact op virusverspreiding, economie en samenleving meer kunnen kanaliseren.
- Verdieping en scherpere in maatschappelijke en economische gevolgen is volgens de minister van VWS nodig om de discussie meer te baseren op feiten. Op basis daarvan zouden we met voorstellen voor flankerend beleid moeten komen.
- Een volgende versie van het plan van aanpak ziet de minister van VWS nog graag voordat het naar de MCC-19 gaat.

Overwegingen

- De Minister van VWS lijkt weinig ruimte te beiden om apart na te denken over inzet van basiscondities (zoals vaccins, testen en bron- en contactonderzoek). Wel nemen we in toenemende mate deel aan interdepartementaal overleg hierover. Zo is VWS afgelopen week interdepartementaal overleg gestart over de teststrategie. Uit het eerste overleg volgt het volgende:
 - Een meerderheid van de departementen (BZK, EZK, FIN, I&W,

LNV, OCW en SZW) vindt dat testen ingezet moeten worden om zo snel mogelijk de samenleving weer te openen. VWS geeft aan dat de wil er wel is, maar dat er vooral problemen zijn met de testinfrastructuur. DEF, EZK, J&V en SZW stellen dat zij VWS hierbij kunnen ondersteunen.

- Meerdere departementen geven aan dat er behoefte is aan het bieden van perspectief: een stip op de horizon waar mensen naartoe kunnen werken. Ook moeten testen zo ingezet worden dat de schade van de maatregelen beperkt wordt. VWS geeft aan dat dit op dit moment nog niet mogelijk is, maar dat ze naar een situatie willen waarin dat wel zo is. Het is nog onduidelijk wanneer dat zou zijn.
- RIVM modelleert nu een situatie waarin alle Nederlanders 1 keer per 3 dagen getest kunnen worden, want dan zijn de risico's zo beperkt dat de R onder 1 gehouden kan worden zonder verdere algemene restricties.
- Er is een gefragmenteerd beeld van de gevolgen voor volksgezondheid, samenleving en economie gedurende de Coronacrisis. Het is wenselijk om een totaaloverzicht te krijgen. Hiermee zou in de MCC-19 het gesprek gevoerd kunnen worden over wat dit betekent voor te nemen maatregelen in de toekomst. In ideale zin zou die besluitvorming integraal moeten zijn, waarbij zowel beperking van virusverspreiding als impact op samenleving en economie wordt meegewogen.

Voorstel

We adviseren u dat het team "voorbereid de crisis door" het volgende gaat doen de komende tijd. Vervolgstappen leggen we t.z.t. voor.

- Actielijn 1 omvat het opstellen van een beschrijving van de effecten van de Coronacrisis op samenleving, economie en gezondheid (maatschappelijke impact analyse) en het formuleren van lessen voor de toekomst. De impact wordt afgeleid van het verschil in ontwikkeling gedurende de Coronacrisis ten opzichte van de ontwikkeling of verwachting voordat het virus in Nederland uitbrak. Bronnen die we hiervoor gebruiken zijn studies van bijv. SCP, CPB, RIVM en Gezondheidsraad, en interviews met wetenschappers. Indien mogelijk stellen we een vernieuwd referentiekader op.
- Voor actielijn 2 ontwikkelt VWS scenario's voor het test- en vaccinbeleid dat in 2021 door VWS vorm zal krijgen. De invulling van dit beleid is nog onzeker en hangt mede af van externe factoren (zoals ontwikkeling vaccins en goedkeuring EMA). Elk scenario heeft een bepaalde bewegingsruimte, waarvan de omvang doorgerekend moet worden door RIVM. Vanuit het programma-DG werken we met departementen denkbare varianten uit hoe de beperkte bewegingsruimte verdeeld zou kunnen worden, redenerend vanuit samenleving en economie. We kunnen dit goed koppelen aan bijv. de maatschappelijke impact analyse (om groepen en sectoren die al enorm zijn geraakt ruimte te geven) en ontwikkelingen op andere variabelen (zoals gedrag en naleving). De impact van deze varianten op volksgezondheid, samenleving en economie zouden we (zover mogelijk) moeten (laten) doorrekenen. Dit alles moet toewerken naar perspectief/verwachtingenmanagement en moet besluitvorming over aanpalend beleid, zoals het invullen van de bewegingsruimte en afbouw van financiële steunmaatregelen voorbereiden.
- Voor actielijn 3 brengen we in beeld welke groepen en sectoren met verdere doorloop van maatregelen naar verwachting kwetsbaar(der) worden en welke maatschappelijke en economische effecten we op langere termijn kunnen verwachten. Op basis van deze beelden doen we aanbevelingen voor eventueel flankerend beleid en acties vanuit de samenleving om verdere tweedelingen te verzachten.
- Daarmee zouden de producten voor de komende tijd zijn:
 1. Maatschappelijke impact analyse en herzien referentiekader (om lessen te trekken uit het verleden en toekomstige maatregelen te toetsen)
 2. Scenario's voor bewegingsruimte en voorstellen voor invulling daarvan en voor afbouw van financiële steunmaatregelen
 3. Scenario's voor toekomstige maatschappelijke en economische effecten met voorstellen voor flankerend beleid

